

Handläggare
Hillevi Andersson
Telefon: 08 508 25 244**Till**
Socialnämnden
2023-01-24

Ekonomiskt bistånd till allmänheten och visst socialt stöd till EU-medborgare

Svar på skrivelse från SD

Förvaltningens förslag till beslut

Socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Veronica Carstorp Wolgast
SocialdirektörMaria Karlsson
T.f. avdelningschef

Sammanfattning

Gabriel Kroon (SD) har i en skrivelse till socialnämnden framfört ett antal frågor rörande ekonomiskt bistånd till allmänheten och om socialt stöd till EU-migranter i Stockholms stad. I skrivelsen ställs frågorna om vilka ekonomiska ersättningar som erbjuds inom ramen för ekonomiskt bistånd och som överskrider socialtjänstlagens minimikrav samt vilka kostnader som detta medför. Vidare framförs frågan om vilket socialt stöd som Stockholms stad erbjuder EU-migranter som vistas i Sverige tillfälligt.

I ärendet redogör förvaltningen för det ekonomiska bistånd som i enlighet med stadens riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd kan beviljas invånare i Stockholms stad utöver vad som i 4 kap 1 § Socialtjänstlagen anges som bistånd för att uppnå skälig levnadsnivå. De bistånd som beviljas utöver skälig levnadsnivå är bland annat sommarlovspeng, förhöjd norm för vissa poster i riksnormen för barn samt bistånd till barn som lever i familjer som saknar tillstånd att vistas i Sverige. Vidare redogör förvaltningen för det stöd som erbjuds av staden till EU-medborgare som befinner sig i en socialt utsatt situation vilket huvudsakligen går ut på att motverka utsatthet och utanförskap, samt tillgodose basala behov såsom tillfällig logi, enklare måltider, stöd och rådgivning.

Bakgrund

Gabriel Kroon (SD) har i en skrivelse till socialnämnden 2022-10-25 framfört ett antal frågor rörande ekonomiskt bistånd till

allmänheten och om socialt stöd till EU-migranter i Stockholms stad.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 18 januari 2023. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 19 januari 2023..

Ärendet

I skrivelsen lyfts att Stockholms stad har en skyldighet att utbetala ekonomiskt bistånd i enlighet med socialtjänstlagen samt att lagen möjliggör för kommuner att i vissa fall utöka den ekonomiska kompensationen. Med anledning av detta ställs följande frågor i skrivelsen:

- Vilka ekonomiska ersättningar/förmåner som erbjuds inom ramen för ekonomiskt bistånd överskrider socialtjänstlagens minimikrav?
- Redovisa kostnaden för de olika typerna av ersättningar/förmåner som ges utöver minimikraven?
- Vilka sociala stöd erbjuder Stockholms stad utöver minimikraven i lag till EU-migranter som vistas i Sverige tillfälligt?

Förvaltningens synpunkter och förslag

Allmänt om ekonomiskt bistånd

Socialtjänstens ekonomiska bistånd är välfärdssystemens yttersta skyddsnät och har i första hand till uppgift att träda in tillfälligtvis vid försörjningsproblem som inte kan tillgodoses på annat sätt. Det ekonomiska stödet ska i enlighet med 4 kap 1 § Socialtjänstlagen (SoL) ge enskilda personer och familjer en skälig levnadsnivå. Ekonomiskt bistånd består av två delar, försörjningsstöd och bistånd till livsföringen i övrigt. För vissa utgifter som ingår i försörjningsstödet beslutar regeringen, genom riksnormen, vad som är skäliga kostnader. I riksnormen ingår kostnader som är lika för alla och gäller för hela landet. Riksnormen ska täcka kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon. Försörjningsstödet andra del består av faktiska skäliga kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa. Dessa kostnader kan variera beroende på till exempel var och hur man bor. Ekonomiskt bistånd till livsföringen i övrigt ska tillgodose kostnader för behov som kan ingå i en skälig levnadsnivå och som uppstår då och då.

Bistånd som kan beviljas i Stockholms stad utöver vad som anges som skälig levnadsnivå enligt 4 kap 1 § SoL

Ur 4 kap 3 § SoL framgår det att socialnämnden ska beräkna kostnaderna för de poster som ingår i riksnormen och som ska tillförsäkra den sökande en skälig levnadsnivå till en lägre eller högre nivå om det finns särskilda skäl. Vidare ges det i Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd exempel på hur socialtjänsten kan ta hänsyn till barnets bästa i utredningar om ekonomiskt bistånd, bl.a. exemplifieras att socialnämnden i vissa fall bör beräkna kostnaderna enligt riksnormen till en högre nivå. I Stockholm är kostnadsnivåerna ibland högre än i övriga landet varför man inom staden använder förhöjda nivåer för riksnormsposterna för barn i syfte att kompensera för det högre kostnadsläget. Denna höjning ("Stockholmsnormen") innebär en höjning av livsmedelsposten med 5 procent, och lek och fritid med 10 procent. Höjningen enligt Stockholmsnormen gäller för barn och ungdomar 0-20 år. Då höjningen är inkluderad som en del av försörjningsstödet i riksnorm och då posterna i riksnormen inte särredovisas saknas möjligheter att ta ut uppgifter från verksamhetssystemet som visar kostnaden för Stockholmsnormen.

Utifrån principen om barnets bästa beviljas även en särskild sommarlovspeng för alla barn som lever i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd i Stockholms stad. Sommarlovspengen beviljas oavsett om barnen bor heltid, växelvis eller har umgänge med en förälder. Biståndet beviljas vid ett tillfälle, i samband med bistånd för juni, och beviljas under förutsättning att hushållet i övrigt är berättigade till ekonomiskt bistånd för aktuell månad samt att hushållet har haft ett långvarigt behov av bistånd enligt Socialstyrelsens definition, d.v.s. har haft försörjningsstöd under minst 10 månader. Sommarlovspengen beviljas till ett fastställt belopp från 0,25 % - 1 % av prisbasbeloppet per barn, beroende på hur mycket barnet bor hos den biståndssökande föräldern. Under 2021 beviljades 779 000 kr i bistånd till sommarlovspeng, vilket motsvarar 0,07 % av det totala utbetalade ekonomiska biståndet i Stockholms stad under 2021.

Som tidigare nämnts har den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt i enlighet med 4 kap 1 § SoL. Socialnämnden får ge bistånd utöver vad som följer av 4 kap. 1 § SoL om det finns skäl för det. Det beviljas då med stöd av 4 kap. 2 § SoL. Ett sådant bistånd utgör alltså inte en rättighet eftersom kommunen kan bestämma själva om biståndet ska beviljas eller inte. I Stockholms stads riktlinjer för handläggningen av ekonomiskt bistånd som beslutats av kommunfullmäktige under 2017 framgår det att personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige också saknar rätt

till bistånd enligt 4 kap 1 § SoL. Vidare framgår ur riktlinjerna att denna grupp, trots avsaknad av rätt till bistånd, efter en individuell bedömning kan med stöd av 4 kap 2 § SoL beviljas bistånd för att undvika nöd, till exempel kan nödbiståndet handla om till exempelvis matpengar. Biståndet beviljas i sådana fall för att undvika en akut nödsituation i enlighet med kommunens yttersta ansvar.

I riktlinjerna för handläggningen av ekonomiskt bistånd anges vidare att socialtjänsten har ett särskilt ansvar för barn och i synnerhet för barn som tillhör utsatta grupper. Om det finns barn i det hushåll som ansöker om bistånd ska detta särskilt beaktas. Barn som lever i familjer som saknar tillstånd att vistas i Sverige ska i de fall det bedöms lämpligt kunna beviljas bistånd till en skälig levnadsnivå med stöd av 4 kap 2 § SoL. Utifrån principen om barnets bästa kan det innebära att barn beviljas bistånd upp till riksnorm medan föräldrarna enbart beviljas nödbistånd. Med hänsyn till barnets bästa kan därutöver även bistånd beviljas till en rimlig boendekostnad för familjen. Ekonomiskt bistånd till vuxna personer som saknar tillstånd att vistas i landet beviljas inte kravlöst. Denna grupp behöver i likhet med andra sökande medverka till utredning och till planering som kan leda till självförsörjning.

Socialförvaltningen har under de senaste åren haft i uppdrag att sammanställa månatlig manuell statistik från stadens stadsdelsförvaltningar kring antal personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige och som kontaktat stadens socialtjänst för att ansöka om ekonomiskt bistånd. Under 2021 har totalt 14 unika hushåll som saknar rätt att vistas i Sverige ansökt och beviljats ekonomiskt bistånd. Av dessa 14 hushåll avser sex av hushållen ensamstående personer utan barn, i resterande barnhushåll fanns det totalt 12 unika barn. Den totala kostnaden för utbetalt bistånd för dessa hushåll är cirka 333 000 kr. Det behöver dock poängteras att statistiken inte är helt tillförlitlig då den är manuellt inhämtad från stadsdelsförvaltningarna.

Socialt stöd till EU-medborgare som vistas i Sverige tillfälligt
För EU-medborgare gäller det så kallade rörlighetsdirektivet som reglerar unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet inom EU. EU-medborgare har rätt att resa in i Sverige utan visum eller uppehållstillstånd och vistas här i tre månader. Efter tre månader måste de uppfylla vissa villkor för att ha uppehållsrätt och därmed få stanna. Vid en ansökan om ekonomiskt bistånd under de tre första månaderna bedöms deras ansökan på samma sätt som personer som vistas i Sverige utan uppehållstillstånd, som redogjorts för ovan. Kommunen har det yttersta ansvaret vilket innebär att bistånd för att undanröja akut nöd kan beviljas. Akut bistånd kan till exempel innebära bistånd till matpengar, biljett hem

och eventuellt logi i någon eller några enstaka dagar. För personer som vistas i Sverige mer än tre månader utan att uppfylla villkoren för uppehållsrätt gäller att rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen endast föreligger vid akuta situationer.

Kommunstyrelsen beslutade 2015-01-28 att godkänna stadsledningskontorets tjänsteutlåtande *Fattiga EU-medborgare i Stockholm*, dnr 156-139/2015, i vilket inriktningen för stadens insatser för målgruppen sammanfattades i olika punkter. Beslutet gav staden och frivilligorganisationer möjlighet att inom ramen för gällande lagstiftning göra insatser för målgruppen. Stockholms stad arbetar således aktivt för att erbjuda stöd till de EU-medborgare som befinner sig i en socialt utsatt situation. Stadens arbete går huvudsakligen ut på att motverka utsatthet och utanförskap, samt tillgodose basala behov såsom tillfällig logi, enklare måltider, stöd och rådgivning.

Sedan år 2017 ingår socialnämnden i ett idéburet offentligt partnerskap tillsammans med föreningar från ideell sektor avseende dag- och nattverksamheter för utsatta EU-medborgare. Inom socialförvaltningen finns även EU-teamet, som har i uppdrag att arbeta uppsökande för att nå EU-medborgare som befinner sig i utsatta situationer. Vid behov av akuta insatser bistår teamet med länkning till adekvat instans.

Socialförvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på skrivelsen.

Bilaga

Skrivelse från SD till nämnden angående ekonomist bistånd till allmänheten och vissa sociala stöd till EU-migranter